

РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
ИНСТИТУТ СЛАВЯНОВЕДЕНИЯ
МГУ ИМ. М.В. ЛОМОНОСОВА
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Современная славистика и научное наследие С.Б. Бернштейна

Тезисы докладов

международной научной конференции,
посвященной 100-летию со дня рождения
выдающегося отечественного слависта
д.ф.н., проф. С.Б. Бернштейна

15–17 марта 2011 г.
г. Москва

Москва – 2011

Г л а в н ы е р е д а к т о р ы :

А.Ф. Журавлев

д.ф.н. зав. отделом славянского языкознания Института славяноведения РАН

Н.Е. Ананьева

д.ф.н. зав. кафедрой славянской филологии
филологического факультета МГУ им. М. В. Ломоносова

Н а д к н и г о й р а б о т а л и :

А.Ф. Журавлев, Г.К. Венедиктов, Н.Е. Ананьева, В.П. Гудков, В.С. Ефимова,
К.В. Лифанов, Ф.Р. Миннос, Т.С. Тихомирова, Ф.Б. Людоговский,
О.А. Ржанникова, М.Н. Толстая, А.И. Изотов, М.М. Алексеева,
Д.Ю. Анисимова, Г.П. Тыртова, М.И. Леньшина, Н.Н. Старикова

Р е ц е н з е н т ы :

д.ф.н., в.н.с. Института славяноведения РАН

И.А. Седакова

д.ф.н., проф. МГУ им. М.В. Ломоносова

Е.В. Петрухина

Сборник «Современная славистика и научное наследие С. Б. Бернштейна» посвящен 100-летию со дня его рождения и содержит материалы более чем двухсот докладов. В сборнике представлены доклады по истории языка, этимологии, диалектологии, лексикологии и лексикографии, фразеологии, грамматике, социолингвистике, истории славистической мысли, методике преподавания языка, семиотике, теории перевода и литературоведению. Издание адресовано славистам самого широкого профиля.

The collection of articles «Modern Slavic studies and academic heritage of S.B. Bernstein» is devoted to 100th anniversary of his birth and includes more than 200 reports. This collection contains the reports about the history of language, etymology, dialectology, lexicology and lexicography, phraseology, grammar, sociolinguistics, history of Slavistic thought, methodic of language teaching, semiotics, theory of translation and literary theory. The publication is addressed to the broad specialists of Slavic studies.

ISBN 5-7576-0225-2

- степенот на запознаеност на рускојазичните корисници со македонскиот јазик
- граматичките категории што се разгледуваат и што се потенцираат во нив дискусиите на учесниците на форумите за македонскиот јазик

За оваа цел, главно, беа анализирани следниве веб-страници:

1. www.ru.wikipedia.org
2. www.dic.academic.ru
3. www.macedonian.transbest.ru
4. www.lingvisto.org
5. www.philology.ru
6. www.countries.ru
7. www.krugosvet.ru
8. www.triadna.ru
9. www.languages-study.com
10. www.community.livejournal.com/ucimemakedonski

С. Петровиќ (Београд)

Проучавање турцизама у јужнословенским језицима – 25 година после Бернштејна

У часопису *Славјанское и балканское языкознание – язык в этнокультурном аспекте* из 1984. године С. Б. Бернштејн је објавио рад под насловом «К изучению тюркизов (турцизов) в южнославянских языках» (Бернштейн 1984). У том прегледном чланука у најважнијим цртама су представљене главне области и лингвистички нивои проучавања турцизама у јужнословенским језицима, као и методолошки проблеми везани за нивову етимологизацију. Бернштејн је као најзначајнија отворена питања и поља за будућа истраживања издвојио следећа: проблем хронологије турцизама, односно раздвајање османских од предосманских, нивову идентификацију и стратификацију; утицај турског (турских) језика на нивоу граматике; адаптацију турцизама у граматичке системе појединичних језика и проблем дубине етимолошких информација које треба наводити у етимолошким истраживањима турцизама у јужнословенским језицима.

Од публикавања овог, а и неких других радова сличне тематике, обављена су значајна истраживања чији се резултати, у виду појединачних чланака, монографија и/ли речника броје десетинама, чак и стотинама јединица. Пређена је још једна, немала етапа на колективном путу сакупљања, анализе и презентације корпуса турцизама у јужнословенским језицима.

Овај рад има за циљ најпре да предочи релевантне наслове који су од објављивања Бернштејновог чланка изашли из штампе. На првом месту то су нови етимолошки речници: четири тома Бугарског етимолошког речника (БЕР), три

свеске Етимолошког речника српског језика (EPCJ), два тома Етимолошког речника словеначког језика (Bezljaj 1977–2007), једнотомни Етимолошки речник словеначког језика (Snoj 2003), једнотомни Етимолошки речник хрватског језика (Gluhak 1993) и још један н ови речник турцизама (Nosić 2005). Затим, најбитније студије које дају систематски преглед стања проучености појединих области којима се и сам Бернштејн у чланку бавио (Handbuch; Hazai/Kappler 1999). Потом се у раду указује и на најзначајније лексикографске приручнике из области туркологије који су за етимологизирање турцизама од суштинске вредности (последња четири тома ЭСТЯ; Eren 1991; Tietze 2002–2009).

На послетку се даје егземпларна анализа појединих сегмената проучавања турцизама на основу овог материјала. Она има за циљ да покаже да ли су, и на који начин, нова сазнања из области дијалектологије, лексикологије и етимологије, како јужнословенских, тако и турског језика, примењена у етимолошким приручницима јужнословенских језика и у којој се мери кључне тачке савремених истраживања у овој области разликују од оних које је именовао Бернштејн пре четврт века.

БЕР – Български етимологичен речник, София, 1971–.

Бернштейн 1984 – *Бернштейн С. Б.* К изучению тюркизов (турцизов) в южнославянских языках // Славянское и балканское языкознание – язык в этнокультурном аспекте. М., 1984.

EPCJ – Етимолошки речник српског језика. Београд, 2003–.

ЭСТЯ – Этимологический словарь тюркских языков. М., 1974–.

Bezljaj – *Bezljaj F.* Etimološki slovar slovenskega jezika. I–V. Ljubljana, 1977–2007.

Eren – *Eren H.* Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü. İstanbul, 1991.

Gluhak – *Gluhak A.* Hrvatski etimološki rječnik. Zagreb, 1993.

Handbuch – Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft. Teil I. Budapest, 1990.

Hazai/Kappler 1999 – *Hazai G., Kappler M.* Der Einfluss des Türkischen in Südosteuropa //

Handbuch der Südosteuropa-Linguistik. Wiesbaden, 1999. S. 649–675.

Nosić – *Nosić M.* Rječnik posuđenica iz turskoga jezika. Rijeka, 2005.

Snoj – *Snoj M.* Slovenski etimološki slovar. Ljubljana, 2003.

Tietze – *Tietze A.* Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati I–II. İstanbul; Wien, 2002–2009.

О. С. Плотникова (Москва)

О словенско-карпатских лексико-семантических схождениях

Карпатистика как отдельная отрасль славянского языкознания прошла долгий и сложный путь накопления лингвистических данных и совершенствования методов их обработки (о этапах становления см., напр., Бернштейн 1967: 5–27, Нимчук 1984: 294–313). С момента зарождения интереса к карпатским диалектам украинского языка центральной проблемой было изучение явлений, связывающих их с южнославянскими языками. В силу уже сложившейся традиции, а позже и в свете теории карпатской миграции славян рассматривались прежде всего данные болгарского и сербскохорватского языков. «Карпатский